

Journal Iranian Political Sociology

Vol. 9, No. 7, Mehr 2022

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.2950081990>

Documentary analysis of the legal nature of sports institutions in Iran

Abstract

In order to achieve development in sports, it is necessary to have a proper organization and organizational structure so that all the social pillars in this structure are foreseen. For this reason, the present study was conducted with the aim of searching the laws and regulations of the country to explain the legal nature of existing sports institutions to identify and examine the legal nature of sports institutions to answer the question that the share of public institutions, civil institutions and the private sector How much is in the pillars of sports in the country. This Peugeot hash is a document analysis. The method of data analysis is qualitative, library and theoretical based on content analysis. The results show that according to social conditions, for policy development of sports, it is not only government agency but also the components of governance with the participation of all social forces can be used. Therefore, the logical and coordinated organization and communication of all sectors in the development of a category is very important. With the globalization of the field of sports, special capacities in the fields of policy and management are needed that the model of good governance is organized in parallel with each other in a horizontal structure and in parallel with the partnership of government institutions and external sectors, including civil institutions and the private sector. However, the laws and regulations of our country do not have a precise identification of this division and in practice, sports management is in the hands of the public and private sectors, and the institutional-official and governmental domination of sports in conflict with the legal nature of the issue is quite obvious.

Keywords: Sports, Governance, Government, Private Sector, Civil Society

تحلیل اسنادی ماهیت حقوقی نهادهای ورزشی در ایران

<https://dx.doi.org/10.30510/psi.2022.295008.1990>نادر شکری^۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۶/۲۰

فرامرزی عطریان^۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۶/۱۸

مسعود راعی^۳

چکیده

برای رسیدن به توسعه در ورزش، سازماندهی و ساختار سازمانی مناسبی لازم است به گونه‌ای که تمام ارکان اجتماعی در این ساختار پیش بینی شود. به همین دلیل پژوهش حاضر با هدف جستجو در قوانین و مقررات کشور جهت تبیین ماهیت حقوقی نهاد های ورزشی موجود انجام شده است تا با شناسایی و بررسی ماهیت حقوقی نهاد های ورزشی کشور به این پرسش پاسخ دهد که سهم دستگاههای عمومی، نهادهای مدنی و بخش خصوصی در ارکان ورزش کشور تا چه میزان است. این پژوهش تحلیل اسنادی است. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات بصورت کیفی، کتابخانه ای و نظری مبتنی بر تحلیل محتوا است. نتایج پژوهش نشان میدهد با توجه به شرایط اجتماعی، برای سیاست گذاری توسعه ورزش، تنها کارگزاری حکومت مطرح نیست بلکه از مولفه های حکمرانی با مشارکت همه نیروهای اجتماعی می توان بهره جست. از این جهت سازماندهی و ارتباط منطقی و هماهنگ همه بخش ها در مسیر توسعه مقوله ی بسیار مهمی است. با جهانی شدن عرصه ورزش، به ظرفیت های ویژه ای در حوزه های سیاست گذاری و مدیریتی نیاز است که الگوی حکمرانی خوب با شراکت نهادهای حکومتی و بخش های خارج از آن از جمله نهادهای مدنی و بخش خصوصی در ساختاری افقی و در کنار همدیگر به صورت متوازی ساماندهی می شود. لیکن قوانین و مقررات کشور ما شناسایی دقیقی از این تقسیم بندی نداشته و عملاً مدیریت ورزش در اختیار بخش دولتی و عمومی قرار دارد و سیطره نهادی-رسمی و دولتی بر ورزش در تعارض با ماهیت حقوقی موضوع کاملاً مشهود است.

کلید واژه: ورزش، حکمرانی، دولت، بخش خصوصی، نهاد مدنی

^۱ دانشجوی دوره دکتری PHD گروه حقوق عمومی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

^۲ استادیار گروه حقوق عمومی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

^۳ دانشیار گروه حقوق عمومی، واحد نجف آباد، دانشگاه آزاد اسلامی، نجف آباد، ایران

از زمان تصویب نخستین قانون در حوزه ورزش کشور، بیش از ۹۰ سال می‌گذرد و اصل سوم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران به «تربیت بدنی رایگان برای همه» اشاره دارد، لکن، طی این سال‌ها هیچ سازوکار حقوقی و اجرایی مشخصی برای تحقق این موضوع پیش‌بینی نشده است و نه تنها ساختار اجرایی کشور به گونه‌ای شکل گرفته است که اهداف مذکور را محقق نمی‌سازد بلکه گاه‌ا‌ها احکامی متعارض با این اصل اساسی تصویب و اجرا شده است. از سوی دیگر، فقر و فقدان قوانین مدون و دارای ضمانت اجرایی مشخص در حوزه ورزش باعث شده تا توسعه ورزش به شکل اثر بخش محقق نشده و کماکان معضل کم‌ تحرکی ملی در حال افزایش می‌باشد. در این خصوص سازمان‌ها و نهاد های ورزشی مختلفی در کشور ایجاد شده‌اند. بالاخص فدراسیون‌های ملی که ویژگی‌های منحصر به فردی دارند، بطوری که می‌توان گفت آن‌ها ویژگی هر دو نوع سازمان های دولتی و غیر دولتی را تا حدودی دارند. مشخص است که فدراسیون‌های ورزشی به لحاظ ساختاری غیرانتفاعی، اما مبتنی بر ارائه خدمات (عمومی) هستند. (فلیپس ۱، ۲۰۱۱، ص ۷) همین ویژگی‌های خاص نهادهای ورزشی زمینه‌های خودگردانی ورزش را فراهم ساخته و رفته رفته نقش دولت‌ها را در سرمایه‌گذاری و تصمیم‌سازی سازمان‌های ورزشی کم رنگ تر کرده است.

از سوی دیگر، در ساختار ورزش ایران، ترافیک نهادهای تصمیم‌گیرنده مشاهده می‌شود. در سطح محلی ارتباطات افقی قطع شده و ورزش دقیقاً در جایی که باید انجام شود یعنی در کف بازار، فاقد متولی است و چندین نهاد به‌طور موازی و البته جزیره‌ای وظیفه ارائه خدمات ورزشی به مردم را بر عهده دارند. برد سیاست‌های نهاد متولی ورزش یعنی وزارت ورزش و جوانان حداکثر تا سطح میانی است و شهرداری‌ها به‌عنوان مهم‌ترین نهادهای ارائه‌کننده خدمات مستقیم ورزشی به مردم، هرگز مکلف به اجرای این سیاست‌ها در سطوح شهرستانی و محلی نیستند. باشگاه‌های ورزشی خرد که به نوعی تجلی فعالیت بخش خصوصی حوزه ورزش محسوب می‌شوند، فاقد ارتباط ارگانیک و نظام‌مند برنامه‌ریزی شده با یکدیگر، سایر نهادها و به‌طور مشخص نظام ورزش هستند و از این‌رو میزان سهم آنان در ورزش کشور کاملاً مبهم و نامشخص است.

صنعت ورزش و نقش دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، بزرگ‌ترین مجهولات این ساختار هستند و جایگاه مشخصی برای آنها پیش‌بینی نشده است.

امروزه با گسترش روز افزون ورزش در ابعاد مختلف، برای رسیدن به توسعه همه‌جانبه، سازماندهی و ساختار سازمانی متفاوتی لازم است به گونه‌ای که تمام نیروهای اجتماعی در این ساختار پیش‌بینی شود. الگوی حکمرانی خوب با چارچوب اجتماعی و سیاسی متفاوت هم جهت با این شرایط جدید است. بدین سان، در عصر جدید و با پیچیدگی شرایط اجتماعی برای مدیریت ورزش و سیاست‌گذاری توسعه، تنها دولت با کارگزاری حکومت مطرح

نیست بلکه از مقوله حکمرانی با مشارکت دیگر نیروهای اجتماعی در سطح ملی و بین المللی صحبت به میان می آید. از این جهت سازماندهی و ارتباط منطقی و هماهنگ هر دو بخش دولت و جامعه در مسیر توسعه مقوله بسیار مهمی است. (صفریان و امام مهدزاده، ۱۳۹۶: ۱۴۸) ما در این مقاله بدنبال آن هستیم تا با شناسایی ارکان موجود ورزش کشور و بررسی ماهیت حقوقی آنها، جنبه های اصولی نظام اداری در عرصه مدیریت عمومی و راهبری ورزش را ارائه نماییم.

روش شناسی پژوهش

تحقیق پیش رو توصیفی - تحلیلی است. در این پژوهش پس از گردآوری اطلاعات حقوقی و تقنینی از پدیده ورزش در حال حاضر کشور، همچنین شناسائی و بررسی مسائل و موضوعات در قوانین و مقررات جاری، نهایتاً به ارزیابی وقایع مربوط می پردازیم. پژوهش مبتنی بر بررسی های اسنادی، مدارک، گزارشات موجود و همچنین قوانین و مقررات یکصد سال اخیر و بخصوص بررسی موضوع در چهل سال بعد از انقلاب اسلامی در ایران است.

اطلاعات این پژوهش بوسیله ابزارهای سنجش مربوط نظیر فیش، جدول، کارت و امثال آنها گردآوری می شود در این تحقیق اسناد، مدارک، نوشته ها و آثار حکم داده را دارند که جمع آوری، طبقه بندی، ارزیابی و تحلیل می - شوند. روش تجزیه و تحلیل اطلاعات به صورت کیفی و اصولاً استقرایی و به کمک تفکر، تعقل و منطق، بصورت کتابخانه ای و نظری و مبتنی بر تحلیل محتوا صورت می گیرد.

نتایج پژوهش

اول - نهادهای دولتی ورزش

الف) وزارت ورزش و جوانان

تا سال ۸۹ در کشورمان مدیریت ورزش در زیر مجموعه سازمان تربیت بدنی اداره می شد. لیکن نمایندگان مجلس شورای اسلامی با ادغام سازمان تربیت بدنی و سازمان ملی جوانان در تاریخ ۱۳۸۹/۱۰/۰۸ با تشکیل وزارت ورزش و جوانان موافقت کردند. در حال حاضر این وزارتخانه دارای شش معاونت می باشد. همچنین ادارات کل ورزش و جوانان در کلیه استان ها بطور متناظر کلیه وظایف وزارتخانه را تمشیت می نماید. شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی کشور نیز از جمله شرکت های دولتی است که وابسته به این وزارتخانه است.^۲ وزارت ورزش و جوانان عالی ترین مرجع ورزش کشور می باشد و بر طبق قانون اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان، وظایف و اختیارات این وزارتخانه تعیین گردیده است.

ب) شرکت توسعه و نگهداری اماکن

طبق تبصره دوم (۲) بند دوم (۲) ماده واحده قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت، به سازمان تربیت بدنی اجازه داده شد تا شرکتی برای تجهیز و نگهداری تأسیسات ساختمان‌های ورزشی تأسیس نماید. رئیس سازمان تربیت بدنی، وزیر امور اقتصادی و دارایی و رئیس سازمان برنامه و بودجه نمایندگی سهام دولت را در شرکت مزبور بر عهده داشته و اساسنامه شرکت به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید.^۳ با اختیارات حاصله از قانون مذکور و با پیشنهاد سازمان تربیت بدنی، اساسنامه شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی (سهامی خاص) توسط هیأت وزیران در سال ۱۳۷۳ به تصویب رسید و در همان سال به سازمان تربیت بدنی وقت ابلاغ شد.^۴ پس از تأسیس و ثبت شرکت،^۵ اقدامات لازم جهت ایجاد ساختار مناسب شرکت و تشکیلات اداری و سازمانی آن انجام و بر اساس وظایف تعیین شده از سال ۱۳۷۵ مجموعه‌های ورزشی متعددی به این شرکت واگذار شد. همچنین به سازمان تربیت بدنی اختیار داده شد تا وظایف خود در زمینه ساخت، تجهیز، تعمیر و نگهداری اماکن و تأسیسات ورزشی و اداره امور آنها را به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات ساختمان‌های ورزشی منتقل نماید. متناسب با اجرای این مصوبه و با تأیید مجمع عمومی شرکت مذکور، امکانات، بودجه و اعتبارات مربوطه از سازمان تربیت بدنی به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات ساختمان‌های ورزشی منتقل گردید.^۶ متعاقب آن در سال ۱۳۷۷ اختیارات و وظایف اداره کل سوارکاری و پرورش اسب به فدراسیون سوارکاری واگذار و کلیه امکانات سوارکاری کشور اعم از تأسیسات، زمین‌ها، مراکز نگهداری و اموال منقول و اسب‌های اداره کل سوارکاری و پرورش اسب و نیروی انسانی مربوط، به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات و ساختمان‌های ورزشی منتقل گردید.^۷

در سال ۱۳۷۸ مراکز ورزش‌های زمستانی مستقر در مناطق دیزین، شمشک و خور که در اختیار سازمان ایرانگردی و جهانگردی بود به همراه کلیه امکانات و تجهیزات و سایر اموال منقول و غیر منقول مربوط به پیست‌های اسکی و ورزشی زمستانی در مناطق مذکور به‌همراه نیروی انسانی مورد نیاز از تشکیلات سازمان ایرانگردی و جهانگردی منتزع و به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات ورزشی منتقل گردید.^۸ در تاریخ ۱۳۸۲/۰۸/۰۸ نام شرکت به

^۳ - قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ هیأت وزیران.

^۴ - پیشنهاد تأسیس شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی طی نامه شماره ۲۶۳۵۲ / ۱ مورخ ۱۳۷۳/۰۲/۲۳ از سوی سازمان تربیت بدنی وقت به دولت تقدیم و اساسنامه شرکت مذکور در تاریخ ۱۳۷۳/۰۷/۲۷ به تصویب هیأت وزیران رسید.

^۵ - اساسنامه شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی تحت شماره ۱۱۱۸۳۵ مورخ ۱۳۷۳/۱۲/۱۸ در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیر تجاری به ثبت رسیده است.

^۶ - تصویب مواردی به منظور بهینه‌سازی امر ساخت، تجهیز و نگهداری اماکن ورزشی مصوب ۱۳۷۴/۰۴/۲۷ شورایی اداری.

^۷ - مصوبه انتقال اختیارات و وظایف اداره کل سوارکاری و پرورش اسب از سازمان تربیت بدنی به فدراسیون سوارکاری مصوب ۱۳۷۷/۰۲/۰۶ شورایی اداری.

^۸ - مصوبه طرح انتقال مراکز ورزشی زمستانی از سازمان ایرانگردی و جهانگردی به شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات و ساختمان‌های ورزشی مصوب ۱۳۷۸/۰۵/۱۳ شورایی اداری.

«شرکت توسعه و نگهداری اماکن ورزشی تغییر یافت». این شرکت یکی از شرکت‌های وابسته به وزارت ورزش و جوانان می‌باشد که در دو بخش «نگهداری» و «توسعه» اماکن ورزشی در سطح کشور فعالیت می‌نماید.^۹

ج) سایر ارگان‌های ورزشی وابسته به نهادها و دستگاه‌های دولتی

۱- وزارت آموزش و پرورش:

در وزارت آموزش و پرورش، معاونت تربیت بدنی و تندرستی وظیفه سیاست‌گذاری، برنامه‌ریزی و هدایت امر تربیت بدنی و ورزش در مدارس را بر عهده دارد. این واحد به تهیه دستورالعمل‌ها، آئین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به ورزش مدارس می‌پردازد. (سازمان تربیت بدنی ج.ا.ا.، مطالعات تفصیلی توسعه محیط حقوقی: ۴۰). توسعه و تعمیم ورزش دانش‌آموزی، کشف و پرورش استعدادها و ورزشی مدارس و رفع نارسایی‌های جسمانی و حرکتی دانش‌آموزان کشور، اعم از دختر و پسر و نیز اعزام تیم‌ها به مسابقات جهانی دانش‌آموزی بر عهده اداره کل تربیت بدنی معاونت پرورشی و تربیت بدنی وزارت آموزش و پرورش است. (قالیباف، ۱۳۸۹: ۱۲)

۲- وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

توسعه و تعمیم ورزش در دانشگاه‌ها و فعالیت‌های برون مرزی دانشگاهی و اعزام تیم‌های دانشجویی به بازی‌های جهانی دانشجویان، توسط اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام می‌شود. (قالیباف، همان: ۱۴). در کتاب شماره (۸) دولت هشتم تحت عنوان «ورزش و تربیت بدنی در برنامه سوم» در برنامه‌های اداره کل تربیت بدنی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بر تأسیس فدراسیون ملی ورزش دانشجویی، بهره‌گیری از حمایت‌های مالی بخش خصوصی در برگزاری رویدادها و المپیادهای ورزشی و جذب حمایت از ارگان‌ها و سازمان‌های غیر دولتی نیز تأکید شده است. (کتاب دولت (۸)، ۱۳۸۵: ۷۱)

۳- وزارت کار و امور اجتماعی

فعالیت‌های مربوط به ورزش کارگران در سراسر کشور، ساماندهی آموزش‌های فنی ورزشی کارگران و برگزاری مسابقات همچنین، ساخت اماکن ورزشی ویژه کارگران، از طریق اداره کل امور ورزش و تفریحات سالم وزارت کار و امور اجتماعی ذیل معاونت امور فرهنگی و اجتماعی این وزارتخانه انجام می‌گیرد. (قالیباف، همان: ۱۷).

۴- ستاد کل نیروهای مسلح

ورزش در نیروهای مسلح بعنوان یکی از مهم‌ترین عوامل و ابزار حفظ قوای جسمانی در انجام مأموریت‌های نظامی است و بر گسترش ورزش همگانی، قهرمانی و کاربردی با هدف افزایش بنیه رزمی پرسنل، ایجاد و حفظ آمادگی و تبحر در فنون ورزشی با کاربرد نظامی، برای افزایش مهارت و شایستگی تأکید شده است. تربیت بدنی

^۹ - www.Tanavar.ir

نیروهای مسلح تحت پوشش معاونت نیروی انسانی بوده و ارتش، سپاه پاسداران، نیروهای انتظامی، وزارت دفاع و پشتیبانی و سازمان‌های قضایی نیروهای مسلح را در بر می‌گیرد که هر یک، وظایف و فعالیت‌های متناسب با امکانات خود را دارند. انجام فعالیت‌های باشگاهی نیروهای مسلح در سطح کشور، برگزاری مسابقات ورزشی و اعزام تیم‌های ورزشی به مسابقات جهانی سیزم از جمله شرح وظایف تربیت بدنی نیروهای مسلح است. (قالیباف، همان : ۲۰)

دوم) نهادهای عمومی غیر دولتی ورزش

الف) کمیته ملی المپیک ایران

کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران^{۱۱} سازمانی است مستقل، غیر انتفاعی، دارای استقلال مالی و دور از هر نوع گزینش‌های نژادی، مذهبی، سیاسی و بر اساس ماده واحده مصوب نوزده تیر ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی که در تاریخ ۱۳۷۳/۰۴/۲۹ به تأیید شورای نگهبان رسیده است در شمار مؤسسات عمومی غیر دولتی محسوب می‌شود.^{۱۱}

بموجب قانون انتزاع کمیته ملی المپیک از کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران و به منظور ایجاد زمینه‌های لازم برای شرکت قهرمانان و ورزشکاران جانباز و معلول کشور در رقابت‌های پارالمپیک، بین‌المللی، قاره‌ای و منطقه‌ای با رعایت مقررات بین‌المللی و نیز تلاش برای توسعه ورزش در بین اقشار مختلف جامعه معلولان کشور، کمیته ملی پارالمپیک جمهوری اسلامی ایران از کمیته ملی المپیک ایران منتزع شده و در فهرست مؤسسات و نهادهای عمومی غیر دولتی موضوع قانون فهرست نهادها و مؤسسات عمومی غیردولتی مصوب ۱۳۷۳/۰۴/۱۹ با اصلاحات بعدی آن قرار می‌گیرد. اساسنامه این کمیته توسط وزارت ورزش و جوانان و کمیته ملی المپیک تهیه و به تصویب هیأت وزیران خواهد رسید. دو نفر نماینده از کمیسیون فرهنگی به انتخاب مجلس شورای اسلامی به عنوان ناظر در کمیته پارالمپیک حضور خواهند داشت.^{۱۲}

اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک در تاریخ هفتم شهریور ۱۳۹۷ به تصویب هیأت وزیران رسید. بموجب بند (ب) ماده یکم (۱) این اساسنامه، کمیته ملی پارالمپیک (NPC) مؤسسه‌ای عمومی غیر دولتی و غیر انتفاعی با شخصیت حقوقی مستقل، دارای استقلال مالی و به دور از هر گونه گرایش‌های نژادی، مذهبی و سیاسی می‌باشد.^{۱۳} ارکان کمیته مشتمل بر مجمع عمومی، هیأت اجرایی و بازرس قانونی می‌باشد.^{۱۴}

^{۱۱} NOC.IR.IRAN

^{۱۱} - قانون فهرست نهادهای عمومی غیردولتی، مصوب ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی

^{۱۲} - ماده واحده قانون انتزاع کمیته ملی پارالمپیک از کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۰۶/۱۰ مجلس شورای اسلامی.

^{۱۳} - ماده یکم (۱) اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک مصوب ۷۱۷۶۸ ت ۵۳۹۴۱ هـ مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ هیأت وزیران.

^{۱۴} - ماده پنجم (۵) اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک مصوب ۷۱۷۶۸ ت ۵۳۹۴۱ هـ مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ هیأت وزیران.

ج) فدراسیون‌های ورزشی آماتوری

فدراسیون‌های ورزشی آماتوری جمهوری اسلامی ایران، موسسات عمومی غیر دولتی و دارای شخصیت حقوقی هستند که بر اساس مشی و اصول ورزشی تعیین شده بموجب منشور المپیک با مراعات شئون اسلامی و مقتضیات ملی و به عنوان بالاترین مرجع صلاحیت دار در هر رشته ورزشی تشکیل می‌شوند و در چارچوب اساسنامه با هماهنگی وزارت ورزش و جوانان و رعایت قوانین مربوط فعالیت می‌کنند.^{۱۵}

د) مؤسسه صندوق حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزشی

در سال ۱۳۸۳ هیأت وزیران به سازمان تربیت بدنی وقت اجازه داد تا در اجرای بند دهم (۱۰) ردیف فرهنگ و هنر و تربیت بدنی، راهکارهای اجرایی حوزه های بخشی قانون برنامه سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۹ موضوع تصویبنامه شماره ۴۹۴۵۴ ت ۲۳۲۶۹ هـ مورخ ۱۳۷۹/۱۱/۰۲ نسبت به تشکیل به صندوق اعتباری غیر دولتی حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزشی اقدام نماید و سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور نیز موظف شد تا مبلغی را به عنوان کمک در لویح بودجه سنواتی پیش‌بینی و منظور نماید. اساسنامه صندوق اعتباری حمایت از قهرمان و پیشکسوتان ورزش کشور به استناد بند یکم (۱) مصوبه سال ۱۳۸۲ هیأت وزیران در بیست و نه (۲۹) ماده و نوزده (۱۹) تبصره تنظیم و در تاریخ ۱۳۸۲/۰۴/۰۱ به تأیید سازمان تربیت بدنی وقت رسید^{۱۷} و با سهامداری فدراسیون‌های مختلف و بعنوان مؤسسه در اداره ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیر تجاری به ثبت رسیده است. این مؤسسه با هدف جذب کمک‌های مالی به منظور حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش ایران متشکل از واحدهای حمایتی، بیمه و درمان، مالی و اداری، روابط عمومی و اداره حقوقی می باشد.

ه) شهرداری ها

در سنوات گذشته، بموجب بند دوم (۲) ماده چهارم (۴) لایحه قانونی سازمان تربیت بدنی و پیش‌آهنگی^{۱۸} شهردار طهران بعنوان عضو هیئت مرکزی سازمان مذکور تعیین شد. بموجب این قانون نقش شهرداری در امور ورزش پررنگ تر شد. قانونگذار در بند ششم (۶) ماده پنجاه و پنجم (۵۵) قانون شهرداری‌ها کمک و مساعدت مالی به انجمن تربیت بدنی و پیشاهنگی را بعنوان یکی از وظایف شهرداری‌ها احضاء نمود. همچنین بر اساس همین قانون امکان در اختیار قرار دادن اراضی و ابنیه متعلق به شهرداری‌ها با تصویب شورای اسلامی شهر و با حفظ مالکیت

^{۱۵} - ماده یکم (۱) اساسنامه فدراسیون‌های ورزشی آماتوری مصوب شماره ۴۹۶۶ ت ۲۶۴۲۹ هـ مورخ ۱۳۸۱/۰۴/۰۵ هیأت وزیران.

^{۱۶} - اجازه تنظیم اساسنامه و تشکیل صندوق اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور به سازمان تربیت بدنی و اختصاص مبلغ یک میلیارد ریال به صندوق مذکور مصوب ۱۶۱۶ ت ۲۵۵۲۲ هـ ۱۳۵۱ مورخ ۱۳۸۲/۰۱/۱۹ هیأت وزیران.

^{۱۷} - www.msy.gov.ir

^{۱۸} - لایحه قانونی سازمان تربیت بدنی و پیش‌آهنگی ایران مصوب ۱۳۳۲/۰۲/۲۷ مجلس شورا.

به صورت رایگان و یا با شرط معین را به شهرداری‌ها فراهم نمود.^{۱۹} و در بند چهارم (۴) ماده شصت و هشتم (۶۸) قانون شهرداری‌ها پرداخت سه درصد برای امور تربیت‌بدنی و پیشاهنگی را پیش بینی نمود.^{۲۰}

ردیف (پ) بند (۱-۳) خلاصه برنامه پنجم عمرانی کشور مصوب ۱۳۵۲ برای اولین بار «ورزش عمومی» (شهری و روستایی) را بعنوان برنامه های مشخص ورزش و تربیت بدنی تبیین نمود.^{۲۱} بموجب بند (ب) تبصره دهم (۱۰) قانون برنامه اول توسعه نیز شهرداری‌ها مکلف شدند تا زمین‌های آموزشی، فرهنگی و خدماتی در قالب طرح‌های مصوب شهری (جامع، هادی، تفصیلی) را جهت احداث مراکز ورزشی به دستگاه ذیربط (سازمان تربیت بدنی وقت) معرفی نماید و در هنگام اجرای طرح توسط دستگاه مربوطه مجوز احداث بنا را بدون رعایت تشریفات صدور پروانه ساختمانی و فقط با اعلام بر و کف صادر نماید.^{۲۲} این موضوع عیناً در بند (ب) ماده هشتاد و چهارم (۸۴) قانون در برنامه دوم توسعه نیز تکرار شد.^{۲۳} همچنین بموجب ردیف (ج) بند (۳-۱-۴) نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور اجرای فعالیت‌های ورزش همگانی و تفریحی در چارچوب برنامه‌های مصوب شورای ورزش همگانی و تفریحی بر عهده نهادهای غیر دولتی و شهرداری‌ها قرار گرفت. شهردار تهران و ۴ نفر از نمایندگان شورای عالی استان‌ها یا شهرداران سراسر کشور نیز بعنوان اعضای شورای ورزش همگانی تعیین شدند.^{۲۴}

سوم - جامعه مدنی

لغت نامه قرن (۲۱) جامعه مدنی را به عنوان؛ مجموع سازمان‌ها و مؤسسات غیردولتی که حقوق و تمایلات شهروندان را آشکار می‌کند و یا اشخاص و سازمان‌هایی در جامعه که مستقل از دولت هستند تعریف می‌کند.^{۲۵}

الف) مؤسسات غیر تجاری غیر انتفاعی ورزشی

بموجب ماده پانصد و هشتاد و چهارم (۵۸۴) قانون تجارت، تشکیلات و مؤسساتی که برای مقاصد غیر تجاری تأسیس شوند از تاریخ ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌شوند.^{۲۶} این تشکیلات، مؤسساتی هستند که برای مقاصد غیر تجاری از قبیل امور ورزشی تشکیل می‌شوند و می‌توانند عناوینی از قبیل انجمن، کانون و امثال آن را اختیار نمایند. لیکن، اتخاذ عناوینی که اختصاص به تشکیلات دولتی و عمومی دارد از طرف مؤسسات مزبور امکان‌پذیر

^{۱۹} - قانون شهرداریها مصوب ۱۳۳۴/۰۴/۱۱ مجلس شورا با اصلاحات بعدی.

^{۲۰} - بنظر بند چهارم (۴) ماده شصت و هشت (۶۸) (اصلاحی ۱۳۴۵/۱۱/۲۷) با توجه به تبصره چهل و نهم (۴۹) قانون بودجه اصلاحی سال ۱۳۵۲ و بودجه سال ۱۳۵۳ کل کشور مصوب ۱۳۵۲/۱۱/۰۷ مجلس شورا نسخ شده است.

^{۲۱} - خلاصه برنامه پنجم عمرانی کشور مصوب ۱۳۵۲/۰۳/۲۳ مجلس شورا.

^{۲۲} - قانون برنامه اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی.

^{۲۳} - قانون برنامه دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۳/۰۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی.

^{۲۴} - نظام جامع توسعه تربیت بدنی و ورزش کشور مصوب ۱۳۸۲/۰۷/۱۶ هیأت وزیران.

^{۲۵} - <http://dictionary.reference.com/broese/civil+society?r=66>

^{۲۶} - قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱ اردیبهشت ۱۳۱۱ مجلس شورا

نخواهد بود. هدف از تشکیل این مؤسسات جلب منافع و تقسیم آن بین اعضاء نمی‌باشد.^{۲۷} بعنوان نمونه، اعضا یا سرمایه‌گذاران باشگاه‌هایی مانند باشگاه کشتی‌های تفریحی، تنیس، شنا نمونه‌هایی از سازمان‌های خصوصی غیرانتفاعی هستند. این باشگاه‌های خصوصی توسط فرد یا گروهی علاقمند به انجام فعالیت‌های سالم برای اعضاء ایجاد می‌شوند. (بی پارکس و غیره، ترجمه رضوی و همکاران، ۱۳۸۵: ۱۲)

ب) سازمان‌های غیر دولتی (مردم نهاد)

مطابق ماده یکم (۱) آیین‌نامه اجرایی تأسیس و فعالیت سازمان‌های غیر دولتی، «سازمان‌های غیر دولتی» به تشکلی‌هایی اطلاق می‌شود که توسط گروهی از اشخاص حقیقی یا حقوقی غیر حکومتی به صورت داوطلبانه با رعایت مقررات مربوط تأسیس شده و دارای اهداف غیر انتفاعی و غیر سیاسی می‌باشد. واژه «غیر دولتی» به این معنا است که دستگاه‌های حکومتی در تأسیس و اداره سازمان دخالتی نداشته باشند. مشارکت مقامات و کارکنان دولتی در تأسیس و اداره سازمان، در صورتی که خارج از عنوان و سمت دولتی آنان باشد، مانع وصف غیر دولتی سازمان نخواهد بود. اهداف «غیر سیاسی» در بردارنده فعالیتی است که مشمول ماده یکم (۱) قانون احزاب نگردد. بر اساس ماده سوم (۳) این آیین‌نامه، موضوع فعالیت سازمان می‌تواند امور ورزشی باشد. ارائه خدمات مورد نیاز به دستگاه‌های دولتی ورزشی از جمله وزارت ورزش و عمومی غیر دولتی مانند فدراسیون‌ها، اظهار نظر و پیشنهاد راهکارهای مناسب، کمک به اجرای برنامه‌های دستگاه‌های متولی ورزش، برگزاری اجتماعات و انتشار نشریه از جمله حقوق و تکالیف این سازمان‌ها می‌باشد.

چهارم - بخش خصوصی

الف) سازمان لیگ

مطالعات مربوط به نهادهای ورزشی نشان می‌دهد مهم‌ترین نهادها در ورزش حرفه‌ای «سازمان لیگ» حرفه‌ای است که به صورت مؤسسه‌ای تجاری به ثبت رسیده و توسط هیأت مدیره اداره می‌شود. مالکیت این سازمان بیشتر از آن حامیان مالی و باشگاه‌های سهام‌دار یا عضو آن است که زیر نظر فدراسیون مربوط در کشور فعالیت می‌کنند. در ذیل فدراسیون و سازمان لیگ، باشگاه‌های ورزشی قرار دارند که از دو جنبه رقابتی به ورزش حرفه‌ای می‌نگرد: یکی صرفاً ورزش البته به صورت حرفه‌ای برای کسب درآمد و دیگری تجارت و فعالیت‌های اقتصادی. نحوه نظارت فدراسیون‌ها بر سازمان لیگ از طریق تصویب اساسنامه و تأیید قوانین و مقررات سالانه سازمان لیگ از سوی فدراسیون‌هاست که البته بدین معنی نیست که تمامی برنامه‌ها و فعالیت‌های این سازمان زیر نظر فدراسیون‌هاست. نحوه نظارت سازمان لیگ بر باشگاه‌ها از طریق موظف کردن آن‌ها به ارائه مجموعه‌ای مکتوب

^{۲۷} - آیین‌نامه اصلاحی ثبت تشکیلات و مؤسسات غیر تجاری مصوب ۵ آذر ماه ۱۳۳۷ وزارت دادگستری.

شامل سیاست باشگاه در خصوص موضوعات مختلف در آغاز هر سال به سازمان لیگ است. (تن تین چین، ۲۰۰۹: ۹۹-۱۱۱).

گرچه ورزش می‌تواند به صورت جهانی، منطقه‌ای یا حتی ملی کنترل شود اما لیگ‌های ورزش حرفه‌ای برآنند تا یکی از معدود الگوهای مالکیت و مدیریت را دنبال کنند. تمام لیگ‌های حرفه‌ای در سطح بین‌المللی فعالیت نمی‌کنند و لیگ‌هایی که چنین فعالیتی دارند عموماً توسط نهادهای نظارتی که با تدوین قوانین مسابقات و کدهایی که باید در سطوح منطقه‌ای، ملی و محلی اجرا شوند و تمام جنبه‌های بین‌المللی رقابت را نظارت و کنترل می‌کنند اداره می‌شوند. (لی و همکاران، ترجمه اسدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۲۶۳). حمایت‌های در کشور ما نظام حقوقی در خصوص سازمان لیگ مشاهده نشده است و تنها در فدراسیون فوتبال ایران از سال ۱۳۸۰ سازمان لیگ فوتبال ایران بعنوان یک واحد زیرمجموعه فدراسیون فوتبال تشکیل گردیده است که مسئولیت برنامه‌ریزی، ساماندهی و برگزاری کلیه مسابقات رسمی لیگ باشگاهی در رده‌های استانی و کشوری را بر عهده دارد. ضمن آنکه رئیس سازمان لیگ مستقیماً توسط رئیس فدراسیون فوتبال انتخاب می‌شود.

ب) باشگاه‌های ورزشی

در نظام حقوقی ایران «باشگاه ورزشی» مؤسسه‌ای است که با هدف تعلیم و تقویت قوای جسمانی و روحانی افراد و سالم سازی جامعه و تعمیم یک یا چند رشته ورزشی مطابق ضوابط فنی و اصول و مقررات تعیین شده توسط سازمان تربیت بدنی (وزارت ورزش و جوانان) و مطابق با مقررات آئین‌نامه اجرای قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت اداره می‌شود. کلیه اشخاص حقیقی یا حقوقی واجد شرایط می‌توانند بر اساس این آئین‌نامه باشگاه ورزشی و ورزشگاه تأسیس نمایند. متقاضیان ایجاد و احداث ورزشگاه یا باشگاه موظفند ابتدا مجوز لازم را بر اساس مقررات آئین‌نامه مذکور از وزارت ورزش اخذ و سپس نسبت به تحصیل پروانه ساخت از شهرداری اقدام نمایند. پروانه باشگاه‌های ورزشی و مجوز احداث باشگاه پس از تأیید کمیسیون مقرر در ماده پنجم (۵) آئین‌نامه، صادر خواهد شد. فعالیت باشگاه ورزشی تحت نظارت اداره کل ورزش و جوانان استان‌ها و مطابق شئون اسلامی و مقررات دستورالعمل‌های وزارت ورزش و جوانان انجام می‌گیرد.^{۲۸}

بند چ ماده ۲ لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان در تعریف «باشگاه ورزشی» مقرر می‌دارد: «به مؤسسه‌ای اطلاق می‌شود که توسط اشخاص حقیقی و حقوقی با هدف تعلیم و تأمین سلامت جسمی و روحی

^{۲۸} - آئین‌نامه اجرائی قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت مصوب ۱۳۷۰/۱۰/۱۵ هیأت وزیران.

افراد جامعه مبتنی بر اصول علمی و ارزش‌های اسلامی، ایجاد فضای کسب و کار و به دست آوردن رتبه و مدال در یک یا چند رشته ورزشی مطابق ضوابط فنی و عمومی تعیین شده با مجوز وزارت تأسیس و فعالیت می‌کنند».^{۲۹}

در همه کشورها سراسر دنیا باشگاه‌های ورزشی مختلفی وجود دارد. در آمریکای شمالی باشگاه‌های ورزشی برای جوانان بصورت موازی با مدارس وجود دارند و برای بزرگسالان به صورت انواع بیشتری از ورزش‌ها گسترش می‌یابند. در اروپا سیستم باشگاهی روش تعیین‌کننده ورزش است و باشگاه‌هایی با گروه‌های سنی مختلف و دسته‌های بازی رقابتی با توجه به سطح مهارت وجود دارند. (لی، همان، ۱۳۹۶: ۲۸۹)

ج) اتحادیه باشگاه‌های ورزشی

در نظام حقوق ورزشی ایران، مقرراتی راجع به اتحادیه باشگاه‌های ورزشی به چشم نمی‌خورد. لیکن، بند ح ماده ۲ لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان در تعریف اتحادیه باشگاه‌های ورزشی آورده است: «شخصیت حقوقی مستقل و غیر انتفاعی متشکل از باشگاه‌های ورزشی است که با هدف نظارت و تأمین حقوق صنفی اعضاء در کلیه زمینه‌های ورزشی به غیر از ورزش حرفه‌ای با مجوز وزارت ایجاد و فعالیت می‌کند».

د) گروه‌های داوطلب^{۳۰}

گروه‌های داوطلب از ارکان اصلی خدمات رسانی در سازمان‌های ورزشی هستند و نقش بسیار مهمی در سازماندهی و اجرای برنامه‌ها و رویدادهای ورزشی دارند. به کارگیری داوطلب مزایای اقتصادی زیادی برای سازمان‌های ورزشی به دنبال دارد بطوری که در برخی کشورها، ارزش اقتصادی بخش داوطلب را بین ۷ الی ۱۴ درصد تولید ناخالص داخلی تخمین زده‌اند. (اندام و همکاران، ۱۳۸۸: ۱۰۵)

بر طبق مطالعه به عمل آمده توسط پروفیسور پاناگیوتوپولوس، ۹۲ تا ۹۴ میلیون نفر از مردم اروپا در فعالیت‌های داوطلبانه شرکت دارند که این رقم بیانگر ۲۲ تا ۲۳ درصد کل جمعیت اروپا است. سال ۲۰۱۱ نیز به عنوان «سال کار داوطلبانه در اروپا»^{۳۱} نامگذاری شد. این بدان معناست که بسیاری از پروژه‌های مرتبط با فعالیت داوطلبانه مورد حمایت و پشتیبانی مالی از سوی اتحادیه اروپا قرار خواهد گرفت. باید خاطر نشان کرد که در معاهدات اتحادیه اروپا، فعالیت داوطلبانه تنها به معنای فعالیت ورزشی ذکر می‌شود. کمیسیون اروپا اخیراً مطالعه‌ای را پیرامون فعالیت داوطلبانه انجام داد. نقش و اهمیت خاصی را که اتحادیه اروپا برای فعالیت داوطلبانه در ورزش قائل می‌شود، سابقاً در «پیش‌نویس طرح پیشنهادی ورزش» مطرح گردید که در آن تقریباً یک فصل به بهبود فعالیت داوطلبانه و شهروندان فعال در زمینه ورزش اختصاص داده شده بود. (مقاله پاناگیوتوپولوس، ۲۰۱۰: ۳۰۲) متأسفانه

^{۲۹} - لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان.

^{۳۰} - Volunteerism.

^{۳۱} - The European Year on Volunteerism.

علیرغم اهمیت بسیار بالای فعالیت‌های داوطلبانه در ورزش و انگیزه بالای شهروندان در این حوزه، نظام حقوقی خاصی در این رابطه در کشورمان مشاهده نمی‌شود.

بحث و نتیجه گیری

در کشور ما ساختار ورزش از ابتدای دهه ۱۳۰۰ در مدارس و زیر نظر وزارت معارف شکل گرفت. رفته رفته، با توجه به ضرورت توسعه و نقش ورزش در بین آحاد جامعه، نهادها و سازمانهای مختلف در آن ایجاد شد. لیکن با مراجعه به سیر تطور تشکیل نهاد های ورزشی روشن می‌گردد که از همان زمان بنا به ضرورت و لزوم توجه به پشتیبانی از این مقوله، ساختار آن در دستگاہهای دولتی نقش بست.

پس از پیروزی انقلاب اسلامی، با نگاه جدیدی که به ورزش معطوف شد، در سال ۷۳ کمیته ملی المپیک و متعاقباً در سال ۱۳۷۶ فدراسیون های ورزشی آماتوری به عنوان نهاد های مستقل با ماهیت عمومی غیر دولتی تلقی شدند. لیکن، به دلیل تهیه و تدوین اساسنامه این نهادها توسط وزارت ورزش و تصویب آن در هیات دولت، همچنان نقش حاکمیتی وزارت ورزش و جوانان در این نهادها حفظ شده است.

هر چند در دهه ۱۳۸۰ با فشار های مراجع بین المللی ورزش، فدراسیون فوتبال ایران توانست با تصویب اساسنامه مستقل توسط مجمع عمومی، به عنوان نهادی غیر دولتی و بر اساس تصمیمات مجمع عمومی خود مدیریت و هدایت شود. لیکن، بالغ بر ۵۵ فدراسیون ورزشی دیگر نقش عمومی خود را حفظ کرده اند و وزارت ورزش به عنوان دستگاہ اجرایی دولتی بر آنها حاکمیت دارد.

از سوی دیگر، ورزش در ایران واجد قوانین، مقررات، آیین نامه ها و دستورالعمل های متعدد است. مصوبات بسیاری از این قوانین و مقررات به سالیان و دهه های بسیار قبل باز می‌گردد که نه ورزش در ایران دارای چنین وسعتی بوده و نه نهاد های ورزشی آنچنان بودند که نیازمند وضع قوانین و مقررات جدید و کارآمد تر باشند تا در سایه آن اداره امور ورزش را به نحوی درست و با بهره وری مناسب به پیش ببرند.

سازماندهی نظام تشکیلاتی در ورزش کشور نیازمند تدوین و بروز رسانی قوانین و مقررات جدید است تا بتوانند با ایجاد ساختار های صحیح و بهره گیری از ارکان مورد نظر حکمرانی مطلوب، ورزش را به درستی اداره کنند. با مراجعه به سیر تطور قوانین و مقررات ورزش ایران که بعضاً "منسوخه و یا متروکه هستند، مشاهده می‌گردد که اداره امورات ورزش در کشور از نظر وظایف و اختیارات دستگاہهای متولی ورزش در تنگنا قرار دارد و در سایه این تنگنا، مسائل، موضوعات و مشکلات ورزش کشورمان نه تنها با بهره گیری و رعایت « اصل حاکمیت قانون » حل و فصل نشده بلکه ظرفیت های موجود در نهاد های ورزشی نیز از نظر مادی و معنوی و نیروی انسانی به هدر رفته است. در سطح ملی ساختار ورزش ایران، تکرر نهادهای تصمیم گیرنده مشاهده می‌شود و از سوی دیگر در سطح محلی ارتباطات افقی قطع شده و ورزش دقیقاً در جایی که باید انجام شود یعنی در کف بازار، فاقد متولی است و چندین نهاد به طور موازی و البته جزیره‌ای وظیفه ارائه خدمات ورزشی به مردم را بر

عهده دارند. برد سیاست‌های نهاد متولی ورزش یعنی وزارت ورزش و جوانان حداکثر تا سطح میانی است و شهرداری‌ها به‌عنوان مهم‌ترین نهادهای ارائه‌کننده خدمات مستقیم ورزشی به مردم، هرگز مکلف به اجرای این سیاست‌ها در سطوح شهرستانی و محلی نیستند. باشگاه‌های ورزشی بعنوان متولیان بخش خصوصی ورزش فاقد ارتباط ارگانیک و نظام‌مند برنامه‌ریزی شده با یکدیگر، سایر نهادها و به‌طور مشخص نظام ورزش هستند.

صنعت ورزش و نقش دانشگاه‌ها و مؤسسات پژوهشی، بزرگ‌ترین مجهولات این ساختار هستند و جایگاه مشخصی برای آنها پیش‌بینی نشده است. واگذاری اماکن ورزشی مهم‌ترین تلاش نهادهای دولتی ورزش برای اجرای ماده (۸۸) یعنی کاهش تصدی‌گری دولت و واگذاری امور به مردم و بخش خصوصی است که آن هم در گیر و دار اختلاف میان سرمایه‌گذاری در ورزش و درآمدزایی دولت معلق مانده است. هیئت‌های ورزشی خواستار واگذاری رایگان و ارزان قیمت اماکن ورزشی به خود، آن هم به بهانه توسعه ورزش هستند و از طرفی بخش خصوصی واقعی، پول بیشتری برای دریافت این اماکن آن هم با هدف کسب سود بیشتر پرداخت می‌کند.

مشکل دیگر ساختار این است که نهادهای بین‌بخشی و مشورتی‌اش در سطح ملی و حداکثر استانی تمام می‌شوند و در سطح شهرستانی و محلی، هیچگونه نهادهای مشورتی متناظری مشاهده نمی‌شود. در حالیکه نقش همکاری‌های بین‌بخشی بویژه همکاری‌های سطح محلی بسیار کلیدی و حیاتی است.

از سوی دیگر، ابهام در نقش دولت، بخش خصوصی و جامعه مدنی، یکی از مهم‌ترین چالش‌های ورزش کشور است. بنظر می‌رسد دلیل دخالت دولت در مدیریت ورزش کشور، اصلاح برخی نارسایی‌های موجود در آن است. پیش فرض آن است که بخش خصوصی صرفاً به دنبال کسب درآمد است و احتمال سرمایه‌گذاری این بخش در ورزش تربیتی، همگانی و حتی قهرمانی بسیار کم و ناچیز است. بنابراین دولت شکاف‌های بودجه‌ای ناشی از کمبود سرمایه‌گذاری در بخش‌هایی که جذابیتی برای بخش خصوصی ندارد را پر می‌کند. یکی دیگر از دلایل اصلی ورود و دخالت دولت در موضوع ورزش، تأمین امکان دسترسی آسان و ارزان‌آحاد مردم به خدمات ورزشی، آن هم به صورتی عادلانه است و نقش دولت در این راستا می‌تواند کاهش تبعیض تا کمترین سطح ممکن باشد. متأسفانه دولت در تمامی بخش‌ها ورود کرده و به تنهایی در حال ایفای نقش بخش خصوصی و نهادهای مدنی است. این درحالی است که یکی از مهم‌ترین ضروریات توسعه ورزش، شفاف‌سازی نقش دولت و باز کردن عرصه برای فعالیت مستمر و هدفمند نهادهای غیردولتی، مردم نهاد و بویژه داوطلبی است.

یکی دیگر از چالش‌های ورزش همگانی کشور، فعالیت‌های جزیره‌ای نهادها و دستگاه‌های اجرایی فعال در بخش ورزش به علت تقسیم کار طولی است که این امر به میزان قابل توجهی به کاهش اثربخشی اقدامات انجام شده در راستای توسعه ورزش کشور منجر شده است. یکی از نتایج فقدان هم‌افزایی میان نهادهای متولی بخش‌های مختلف ورزش کشور هدررفت سرمایه‌ها و در عین حال کمبود بهره‌گیری اثربخش بخش‌های مختلف ورزش کشور نظیر آموزش و پرورش، وزارت علوم، تحقیقات و فن‌آوری، شهرداری‌ها، نیروهای مسلح و وزارت ورزش و جوانان از ظرفیت‌ها و امکانات نرم‌افزاری و سخت‌افزاری یکدیگر است. با مراجعه به قوانین و مقررات جاری کشور هیچ

امکانی برای همکاری بین‌بخشی در ورزش تعریف نشده است. شهرداری‌ها به واسطه برخورداری از پیوندهای مردمی و ساختارهای خرد محلی، بهترین نهادها برای اعمال برنامه‌های ورزش همگانی و سلامت محور هستند و از این رو برقراری ارتباط با این نهادها از اهمیت بسزایی برای نهادهای متولی ورزش برخوردار است. این در حالی است که ارتباط ساختارمندی برای انتقال سیاست‌ها از نهاد متولی ورزش به شهرداری‌ها به‌عنوان نهادهای عمومی وجود ندارد و این چالش به سلسله فعالیت‌های موازی در حوزه ورزش منجر شده است. نکته دیگر ورود شهرداری‌ها به ورزش حرفه‌ای و فقدان سیاست مشخص برای ساماندهی این مقوله است. به نظر می‌رسد شفاف‌سازی نقش شهرداری و پیش‌بینی ساز و کار هماهنگ‌کننده سیاست شهرداری‌ها در حوزه ورزش همگانی، گامی مثبت در جهت رفع چالش‌های مذکور باشد.

منابع

کتاب و مقالات فارسی:

- بی پارکس، ژانت و کوآرترمن، جروم و آرکی زنگر، بورلی. (۲۰۰۷). مدیریت ورزش معاصر. ترجمه سید محمد حسین رضوی و محسن بلوریان (۱۳۸۵)، آمل، نشر شمال پایدار
- کتاب دولت (۸). (۱۳۸۵). ورزش و تربیت بدنی در برنامه سوم توسعه. تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد قالیباف، محمد باقر (۱۳۸۹). نگاه راهبردی به نظام ورزش در کشور. تهران: نگارستان حامد
- اسلامی، انتشارات روزنامه ایران.
- لی، مینگ و همکاران. (۲۰۱۲). مدیریت ورزش بین‌المللی. ترجمه حسن اسدی و همکاران (۱۳۹۶). تهران: بامداد کتاب.
- اندام، رضا. (۱۳۸۸). بررسی انگیزه‌های داوطلبی در ورزش، فصلنامه المپیک، سال هفدهم. شماره ۳ (پیاپی ۳۷)

- صفریان ، روح اله و امام جمعه زاده ، سید جواد . (۱۳۹۶) . الگوی حکمرانی خوب ، سرمایه اجتماعی و توسعه ی همه جانبه ، فصلنامه دولت پژوهی ، زمستان ، دوره ۳ ، شماره ۱۲ . (صفحات ۱۴۵ تا ۱۸۱) کتب و مقالات خارجی:
- Tan , Tien – chin (۲۰۰۹); « Sport Policy in Taiwan (۱۹۴۹-۲۰۰۸) »: **A brief history of government invdvement in sport. International Journal of Sport policy**; Vol. ۱ ; No ۱ .
- Panagiotopoulos , Dimitrios (۲۰۱۰) ; **Prospects For Eu Action in the field of sport After The Lisbon Treaty** ; International Sports Law Review pandektis , ISLR/ pandektis , Vol. ۸:۳-۴ ,
- Phillips , A. (۲۰۱۱) , **what should be in a “good governance code” for European team sport Federations?** Unpublished thesis. Executive Master in European sport Governance
قوانین و مقررات:
- قانون تجارت مصوب ۱۳۱۱/۰۲/۱۳ مجلس شورا.
- قانون سازمان تربیت بدنی و پیشاهنگی ایران مصوب ۱۳۳۲/۰۲/۲۷ مجلس شورا.
- قانون شهرداری ها مصوب ۱۳۳۴ مجلس شورا.
- قانون برنامه پنجساله اول توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا مصوب ۱۳۶۸/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی.
- قانون اجازه تأسیس باشگاه ورزشی و ورزشگاه توسط مردم با نظارت دولت مصوب ۱۳۶۹/۱۰/۱۸ مجلس شورای اسلامی.
- قانون برنامه پنجساله دوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ج.ا.ا مصوب ۱۳۷۳/۰۹/۲۰ مجلس شورای اسلامی.
- قانون فهرست نهاد های عمومی غیر دولتی، مصوب ۱۳۷۳ مجلس شورای اسلامی .
- قانون الحاق بندهای ۱۱ و ۱۲ به قانون فهرست نهاد های عمومی غیر دولتی مصوب ۱۳۷۶ مجلس شورای اسلامی.
- قانون انتزاع کمیته ملی پارالمپیک از کمیته ملی المپیک جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۰۶/۱۰ مجلس شورای اسلامی.
- قانون خلاصه برنامه پنجم عمرانی کشور مصوب ۱۳۵۲/۰۳/۲۳ مجلس شورا.

- اساسنامه فدراسیون های ورزشی آماتوری مصوب ۱۳۷۸/۰۳/۰۹ هیأت وزیران و اصلاحی آن مصوب ۱۳۸۱/۰۲/۱۱.
- اساسنامه شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات ساختمان های ورزشی مصوب ۱۳۷۳/۰۷/۲۷ هیأت وزیران.
- اصلاح اساسنامه شرکت تجهیز و نگهداری تأسیسات ساختمان های ورزشی مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۰۹ هیأت وزیران.
- اساسنامه کمیته ملی پارالمپیک مصوب ۷۱۷۶۸ ت ۵۳۹۴۱ هـ مورخ ۱۳۹۷/۰۶/۰۳ هیأت وزیران.
- اجازه تنظیم اساسنامه و تشکیل صندوق اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور به سازمان تربیت بدنی و اختصاص مبلغ یک میلیارد ریال به صندوق مذکور مصوب ۱۳۸۲/۰۱/۱۹ هیأت وزیران.
- الحاق متنی به عنوان جزء «ه» به بند (۱) تصویب نامه اجازه تنظیم اساسنامه و تشکیل صندوق اعتباری حمایت از قهرمانان و پیشکسوتان ورزش کشور به سازمان تربیت بدنی و اختصاص مبلغ یک میلیارد ریال به صندوق مذکور مصوب ۱۳۸۳/۰۸/۰۶ هیأت وزیران.
- لایحه اهداف، وظایف و اختیارات وزارت ورزش و جوانان مصوب ۵۲۶۸/۱۵۶۳۵۵ مورخ ۱۳۹۵/۱۲/۱۰ هیأت وزیران.
- تصویب مواردی به منظور بهینه سازی امر ساخت، تجهیز و نگهداری اماکن ورزشی مصوب ۱۳۷۴/۰۴/۲۷ شورای عالی اداری.
- انتقال اختیارات و وظایف اداره کل سوارکاری و پرورش اسب از سازمان تربیت بدنی به فدراسیون سوارکاری مصوب ۱۳۷۷/۰۲/۰۶ شورای عالی اداری.
- انتقال مراکز ورزش های زمستانی در مناطق دیزین، شمشک و خور از تشکیلات سازمان ایرانگردی و جهانگردی به سازمان تربیت بدنی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۸ شورای عالی اداری

سایت ها